

Stichting het Cuypersgenootschap

T.a.v.: dhr. N. Vervat

p/a Alferbos 246

2715 TN Zoetermeer

Stadhuisplein 1

Postbus 13

2400 AA Alphen aan den Rijn

Telefoon: 14 0172

E-mail: gemeente@alphenaandenrijn.nl

Website: www.alphenaandenrijn.nl

Zaaknummer

3038570

Datum

22 december 2022

Contactpersoon

Mw.mr. G.J. Faken-Oudekerk

Team

Ontwikkeling Leefomgeving

Onderwerp

Reactie op uw verzoeken tot aanwijzing van een aantal panden binnen de gemeente Alphen aan den Rijn als gemeentelijk monument

Geachte heer Vervat,

De gemeente Alphen aan den Rijn kent een lange ontwikkelingsgeschiedenis. Dat is terug te zien aan de vele bijzondere historische gebouwen, de naoorlogse wijken en het landschap. We zijn trots op deze rijke geschiedenis.

Wij zijn dankbaar voor uw betrokkenheid en uw inhoudelijke ondersteuning hierin in de afgelopen jaren. Wij hopen dat deze relatie in de toekomst als zodanig voortgezet kan worden, zoals wij ook uitgesproken hebben als reactie op uw zienswijze van 16 juni 2021 inzake het ontwerp bestemmingsplan Cultuurhistorie.

In die zienswijze sprak u uw steun uit voor het (zoals u aangaf) uitstekend onderbouwde bestemmingsplan Cultuurhistorie, waardoor aantasting of sloop van historische panden minder eenvoudig is.

Tegelijkertijd gaf u aan dat er in uw ogen meer nodig is om tot een effectief erfgoedbeleid te komen en dat de belangrijkste panden die bescherming kennen in het bestemmingsplan Cultuurhistorie aangewezen dienen te worden als gemeentelijk monument. Hierbij verwees u naar de door u reeds ingediende monumentaanvragen bij onze gemeente (van 27 mei 2019, 23 oktober 2019 en 21 september 2020).

In de periode 2020–2022 heeft u regelmatig contact met ons over deze monumentaanvragen maar zijn uw aanvragen niet naar uw voldoening afgehandeld. Op 18 juli 2022 heeft u ons daarom in gebreke gesteld. Hierover hebben wij met u contact gehad en besproken dat wij de monumentaanvragen alsnog inhoudelijk afhandelen waardoor de ingebrekestelling opgeschort is.

Verzoeken aanwijzing diverse panden als gemeentelijk monument (kernen Alphen aan den Rijn, Hazerswoude-Dorp en Hazerswoude- Rijndijk)

Op 27 mei 2019 en 23 oktober 2019 dient u de eerste twee verzoeken in om een aantal panden in de kernen Alphen aan den Rijn, Hazerswoude-Dorp en Hazerswoude-Rijndijk aan te wijzen als gemeentelijk monument (het overzicht van de panden is weergegeven in tabel 1, zie pagina 4).

Afwijzing verzoeken

Op 29 november 2019 en 13 december 2019 zijn deze verzoeken tot aanwijzing als gemeentelijk monument door ons afgewezen. De afwijzing werd voornamelijk gebaseerd op het destijds in voorbereiding zijnde, maar nog niet in werking getreden bestemmingsplan / beheersverordening Cultuurhistorie. Hierbij worden cultuurhistorische waardevolle panden beschermd via het daartoe bedoelde ruimtelijke plan. Verder is de Erfgoedcommissie in dit proces tot afwijzing van de verzoeken in eerste instantie niet (formeel) geraadpleegd, omdat in de Erfgoedverordening aangegeven wordt dat de Erfgoedcommissie om advies dient te worden gevraagd bij een voornemen tot *aanwijzing* (niet *afwijzing*).

Bezwaar – beslissing op bezwaar

Tegen deze besluiten heeft u bezwaar ingediend op 23 december 2019. Het advies van de commissie bezwaarschriften van 13 mei 2020 luidde kortweg de bestreden besluiten van 29 november 2019 en 13 december 2019 te herroepen en nieuwe besluiten te nemen op grond van het advies. Reden voor advisering tot herroeping was voornamelijk dat het bestemmingsplan / beheersverordening Cultuurhistorie destijds nog niet in werking was getreden en een verwijzing hiernaar op dat moment onvoldoende rechtszekerheid bood. Bovendien was de commissie van mening dat de Erfgoedcommissie ook had moeten adviseren bij *afwijzing* van de verzoeken.

De beslissing op bezwaar dateert van 29 mei 2020. De beslissing op bezwaar volgt het advies van de commissie bezwaarschriften op. De bestreden besluiten van 29 november 2019 en 13 december 2019 worden herroepen waarbij wordt aangegeven dat de verzoeken alsnog worden heroverwogen. Die heroverweging is daarna niet formeel opgepakt, wel vinden hierover informele gesprekken plaats.

Verzoek aanwijzing panden ensemble Reijerskoop als gemeentelijk monument (kern Boskoop)

Op 21 september 2020 volgt uw (derde) verzoek om diverse panden binnen het ensemble Reijerskoop in de kern Boskoop te beschermen als gemeentelijk monument (het overzicht van de panden is weergegeven in de tabel op pagina 3). Ook dit verzoek is daarna niet formeel afgehandeld, wel vonden ook hierover informele gesprekken plaats.

Heroverweging van de verzoeken tot aanwijzing als gemeentelijk monument – BESLUIT

Wij erkennen de cultuurhistorische waarden van de panden. Daarin streven wij hetzelfde doel na, namelijk het behoud, versterken en beschermen van cultuurhistorisch waardevolle panden en andere cultuurhistorische objecten. In de afweging van belangen gaan wij zeker niet voorbij aan de betekenis van de aangedragen panden en ook niet aan de deskundigheid van uw stichting.

Wij kiezen hierin echter voor een andere toekomstgerichte benadering en hebben daarom alsnog besloten tot *afwijzing* van uw verzoeken om de aangedragen panden, zoals weergegeven in tabel 1, aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Waarom hebben we hiertoe besloten?

Gemeente Alphen aan den Rijn heeft ervoor gekozen het erfgoed te beschermen via het bestemmingsplan en beheersverordening Cultuurhistorie, op basis van de cultuurhistorische waardenkaart. Deze ruimtelijke plannen zijn op 27 januari 2022 vastgesteld door de raad.

Bij alleen exterieurwaarden (of onvoldoende interieurwaarden) biedt het bestemmingsplan dan wel beheersverordening Cultuurhistorie voldoende bescherming, zoals uitgelegd in deze brief (en bijlagen) en verder in de eerdere procedure tot vaststelling van het bestemmingsplan / beheersverordening Cultuurhistorie. Bij het merendeel van de aangedragen panden zijn wij tot deze conclusie gekomen. Daar waar interieurwaarden zodanig aan de orde zijn, kan vervolgens een aanwijzing tot gemeentelijk monument overwogen worden. Dit is aan de orde bij één aangedragen pand. Na een belangenafweging zijn wij tot de conclusie gekomen dat een aanwijzing tot gemeentelijk monument juist niet bijdraagt in het behoud van dit pand.

In het volgende gedeelte van deze brief gaan we hierop nader in.

Cultuurhistorische waardenkaart

Naast 169 Rijksmonumenten heeft de gemeente Alphen aan den Rijn circa 100 gemeentelijke monumenten. Dit betreffen vooral gebouwde objecten, zoals huizen, bruggen en kerken. Maar erfgoed omvat meer, zoals groenstructuren, gedenktekens en relictten uit de Tweede Wereldoorlog. Met de reeds beschermde monumenten was nog niet al het erfgoed inzichtelijk. Om die reden heeft de gemeenteraad aangegeven dat zij het belangrijk vindt dat *al het erfgoed binnen de gemeente* op een eenduidige wijze wordt benaderd. Wij hebben de gebouwen en plekken die over het verleden van de gemeente vertellen, daarom aangegeven op de cultuurhistorische waardenkaart. Deze kaart laat in een oogopslag zien hoe cultuurhistorisch rijk onze gemeente is. Alle in de inventarisatie opgenomen cultuurhistorische waardevolle objecten (meer dan 2.000 objecten) zijn met behulp van waarderingscriteria en met inachtneming van verschillende gebiedskarakteristieken onderzocht. Aan de hand van de (optelsom van de) scores is vervolgens de algemene eindwaardering bepaald ('zeer hoog', 'hoog' of 'gemiddeld'). In de cultuurhistorische waardenkaart is te zien op welke punten het pand of object hoog of lager scoort en is toegelicht waarom dit pand of object van cultuurhistorische waarde is. Hoe hoger de waardering, des te meer geëigend het is een hoger beschermingsregime in te stellen om het behoud van het betreffende erfgoed veilig te stellen voor de generaties na ons. In bijlage 1 van deze brief wordt dit nader toegelicht.

De aangedragen panden staan op de cultuurhistorische waardenkaart.

In tabel 1 ziet u welke waardering de aangedragen panden hebben verkregen op de cultuurhistorische waardenkaart.

Kern	Perceel en functie	Cultuurhistorische waardering kaart (bouwwerken)	Cultuurhistorische waardering kaart (ensembles)
<i>Alphen aan den Rijn</i>	Wilhelminalaan 20-22 (woning)	zeer hoog	n.v.t.
	Julianastraat 67 (woning)	zeer hoog	n.v.t.
	Woubrugseweg 78 (vm. Gemaal, nu woning)	zeer hoog	n.v.t.
	Steekterweg 65 (vm. Station, nu woning)	hoog	n.v.t.
	Prinses Marijkestraat 69 (kerk)	zeer hoog	n.v.t.
<i>Hazerswoude-Dorp</i>	Dorpsstraat 246-248 (kerk en pastorie)	zeer hoog	Dorpsstraat-Dorpskerk (hoog)
<i>Hazerswoude-Rijndijk</i>	Frederik van Eedenplein 4 (vm. Raadhuis; exclusief later toegevoegde bouwdelen)	zeer hoog	n.v.t.
	Chopinlaan 2 (buurthuis het Anker)	zeer hoog	n.v.t.
<i>Boskoop</i>	Reijerskoop 94, 96-98, 100-102, 112 (loods en panden)	hoog	Reijerskoop -van Nes- (zeer hoog)
	Reijerskoop 215-217 (2 woningen en kantoor)	gemiddeld	
	Reijerskoop 221 (woning)	gemiddeld	
	Reijerskoop 225 (vm. kantoor, nu woning met 2 garages)	gemiddeld	

Tabel 1.

Vastgesteld(e), in werking getreden bestemmingsplan en beheersverordening Cultuurhistorie

Weten welk erfgoed de gemeente heeft, is een belangrijke eerste stap geweest. Kaders bieden voor het behouden en versterken van de cultuurhistorische identiteit die daar vanuit gaat, is een tweede. Met het bestemmingsplan en beheersverordening Cultuurhistorie wordt al het erfgoed binnen de gemeente, zoals opgenomen op de cultuurhistorische waardenkaart, beschermd.

Hiervoor zijn meerdere mogelijkheden tot bescherming van cultuurhistorische waarden verkend: sectorale bescherming via de erfgoedverordening, ruimtelijke bescherming via een bestemmingsplan / beheersverordening of een mengvorm hiervan (zie hoofdstuk 1 van de toelichting van het bestemmingsplan en beheersverordening Cultuurhistorie). De ruimtelijke bescherming via het bestemmingsplan en beheersverordening Cultuurhistorie is in deze verkenning overgebleven omdat hiermee in één keer al het erfgoed (van zeer hoge / monumentale tot hoge en gemiddelde waarde én van bouwwerken tot ensembles en landschappelijke gebieden /

objecten) wordt beschermd¹, een sectorale bescherming verder een meer rigide uitstraling kent² en sectorale bescherming bovendien vervalt met de aankomende Omgevingswet. Voordeel van het bestemmingsplan en beheersverordening Cultuurhistorie is dat heldere en gelijke regels worden geboden over de omgang met erfgoed over gebouwde objecten, stedenbouwkundige deelgebieden en waardevolle landschappen en landschapselementen, die in het opvolgende omgevingsplan kunnen worden overgenomen. De regels maken inzichtelijk wat wordt meegewogen. Het doel is om de cultuurhistorische waarden waar mogelijk te behouden, te versterken en te beschermen.

Het merendeel van de aangedragen panden kent in het bestemmingsplan dan wel beheersverordening Cultuurhistorie een zeer hoge waardering, daarmee de dubbelbestemming 'Waarde – Cultuurhistorie – Bouwwerken – Monumentaal' (artikel 2 van de regels). Een aantal panden, met een hoge of gemiddelde waardering, valt onder de dubbelbestemming 'Waarde – Cultuurhistorie – Bouwwerken' (artikel 3 van de regels). Voor ensembles geldt hierbij aanvullend de dubbelbestemming 'Waarde – Cultuurhistorie – Ensembles' (artikel 4 van de regels).

Het bestemmingsplan en beheersverordening Cultuurhistorie stellen bij bouwwerken regels inzake bouw, gebruik en sloop. Bij ensembles zijn deze regels inzake bouw, gebruik en sloop ook van toepassing met aanvullend regels inzake het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden. Dit alles vanuit het principe:

1. behoud, onderhoud en versterken gaan vóór vernieuwen en ontwikkelen;
2. vernieuwen en ontwikkelen geschiedt vanuit en met respect voor de bouwhistorie en/of cultuurhistorische waarden, zoals beschreven in de cultuurhistorische waardenkaart.

In bijlage 1 van deze brief wordt dit nader toegelicht.

Reactie op (ontwerp) bestemmingsplan / beheersverordening Cultuurhistorie

Alvorens het bestemmingsplan en beheersverordening Cultuurhistorie zijn vastgesteld, is hieraan een uitgebreid communicatieproces aan vooraf gegaan, naast de formele inzagemomenten van ontwerp en vaststelling. In hoofdstuk 6 van de toelichting van het bestemmingsplan en beheersverordening Cultuurhistorie wordt hierop nader ingegaan. Hierbij is diverse keren de gelegenheid geboden tot het aandragen van suggesties tot eventuele aanpassingen, aanvullingen of inhoudelijke reacties.

Uw organisatie heeft op het ontwerp bestemmingsplan / beheersverordening een formele zienswijze ingediend (en heeft u tevens ingesproken bij de hoorzitting voorafgaand aan de vaststelling van het bestemmingsplan en beheersverordening Cultuurhistorie).

¹ Via de cultuurhistorische waardenkaart zijn bijna 200 nieuwe panden naar voren gekomen met een monumentale waarde. Kijkend naar de sectorale benadering zou dit betekenen dat voor bijna 200 panden afzonderlijke aanwijzingsprocedures als gemeentelijk monument gestart dienen te worden terwijl het overig erfgoed dan nog steeds niet beschermd wordt.

² De processen tot aanwijzing als gemeentelijk monument zijn intensief, geven door de lange proceduredtijd onduidelijk over de status van een object en de veronderstelling hierbij is vaak dat nooit meer iets mag wijzigen aan het monument.

Wij hebben uw zienswijze van een beantwoording voorzien. Hierbij is geconcludeerd dat uw zienswijze geen aanleiding gaf tot aanpassing van het bestemmingsplan dan wel beheersverordening Cultuurhistorie. Na vaststelling heeft u geen beroep ingesteld tegen het bestemmingsplan Cultuurhistorie. Het had wellicht meer in de rede gelegen om de aangedragen panden specifiek te benoemen in uw zienswijze en hierbij aanpassingen te verzoeken in plaats van nu terug te komen op de (ver)ouder(d)e verzoeken van 2019 en 2020.

Aangedragen panden nogmaals nagegaan

Desondanks zijn wij de aangedragen panden nogmaals nagegaan. Als eerste stap hierin hebben wij uw verzoeken met bijbehorende motivatie beoordeeld. Waardoor bent u van mening dat de aangedragen panden aangewezen dienen te worden als gemeentelijk monument: gaat dit om exterieur- of ook interieurwaarden?

Bij alleen exterieurwaarden (of onvoldoende interieurwaarden) biedt het bestemmingsplan dan wel beheersverordening Cultuurhistorie voldoende bescherming, zoals uitgelegd in deze brief (en bijlagen) en verder in de eerdere procedure tot vaststelling van het bestemmingsplan / beheersverordening Cultuurhistorie. Bij het merendeel van de aangedragen panden zijn wij tot deze conclusie gekomen. Daar waar interieurwaarden zodanig aan de orde zijn, kan vervolgens een aanwijzing tot gemeentelijk monument overwogen worden. Dit is aan de orde bij één aangedragen pand. Na een belangenafweging hebben wij geconcludeerd dat een aanwijzing tot gemeentelijk monument juist niet bijdraagt in het behoud van dit pand.

Bouwwerken	Motivatie exterieur en/of interieur?	Conclusie
Wilhelminalaan 20–22, Julianastraat 67, Steekterweg 65	Exterieur.	Bestemmingsplan Cultuurhistorie biedt voldoende bescherming.
Woubrugseweg 78	Exterieur en interieur, verwezen naar originele pompen. En verder naar uitvoerige beschrijving van het gebouw en historie, reeds in ons bezit.	Uit onderzoek blijkt dat er nauwelijks beschermwaardige interieurwaarden meer aanwezig zijn. Bestemmingsplan Cultuurhistorie biedt voldoende bescherming inzake exterieur.
Prinses Marijkestraat 69	Voornamelijk exterieur (openheid en toegankelijkheid van het gebouw).	Eenvoudig interieur. Bestemmingsplan Cultuurhistorie biedt voldoende bescherming inzake exterieur.
Dorpsstraat 246–248	Voornamelijk exterieur kerk (interieur oorspronkelijke beschilderingen en kerkmeubilair niet meer aanwezig, wel orgel uit 1904 aanwezig).	Weinig beschermwaardige interieurwaarden meer aanwezig. Orgels zijn alleen wettelijk beschermd indien onderdeel van een monument. In een enkel geval is een orgel zelfstandig aangewezen als monument. Gelet op het eenvoudige karakter van het betreffende orgel wordt hiertoe geen aanleiding gezien. Beheersverordening Cultuurhistorie biedt voldoende bescherming inzake exterieur.

Tabel 2.

Bouwwerken	Motivatie exterieur en/of interieur?	Conclusie
Frederik van Eedenplein 4	Voornamelijk exterieur.	De omgang met erfgoed is gebaseerd op een belangenafweging en het economisch rendabel houden van erfgoed door het toekennen van bijvoorbeeld nieuwe functies, omdat het anders door leegstand kan verdwijnen. Dit betekent dat het soms noodzakelijk is erfgoed te veranderen, waarbij wordt gestreefd zo veel mogelijk het historische karakter van het erfgoed te behouden. Interieur in grote mate gewijzigd voor andere, huidig aanwezige functies. Bestemmingsplan Cultuurhistorie biedt voldoende bescherming inzake exterieur.
Chopinlaan 2	Exterieur en interieur.	Ook geldt dat de omgang met erfgoed gebaseerd is op een belangenafweging en het economisch rendabel houden van erfgoed door het toekennen van bijvoorbeeld nieuwe functies, omdat het anders door leegstand kan verdwijnen. Bouwwerk is in gemeentelijk eigendom. Voor het pand is een bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd in 2019. Momenteel loopt een verkenning tot realisatie van 50 sociale huurwoningen in en nabij het buurthuis (samenwerking gemeente met woningbouwcoöperatie, haalbaarheidsonderzoek tevens verricht en intentieovereenkomst inmiddels gesloten). In de planvorming wordt het bouwhistorisch onderzoek meegenomen. Indien pand als gemeentelijk monument zou worden aangewezen, dan wordt de planvorming gestopt. Het pand is moeilijk in gebruik. Dan zou alsnog sloop van het pand en nieuwbouw overwogen worden. Om de planvorming niet te belemmeren en het pand daarmee te behouden, wordt niet tot aanwijzing als gemeentelijk monument overgegaan. Voor het beoogde plan wordt een planologische procedure gestart zodra de planvorming gereed is. Cultuurhistorie maakt hier onderdeel van uit. Beheersverordening Cultuurhistorie biedt tot die tijd voldoende bescherming inzake exterieur.
Reijerskoop 94, 96–98, 100–102, 112, Reijerskoop 215–217, Reijerskoop 221, Reijerskoop 225	Exterieur.	Voor de loods aan het Reijerskoop 112 is inmiddels een omgevingsvergunning tot sloop van deze loods verleend en een omgevingsvergunning voor de bouw van een nieuwe woning ter plaatse verleend, op basis van het wijzigingsplan Buitengebied Boskoop – zevende wijziging. Voor de overige bouwwerken geldt dat het bestemmingsplan Cultuurhistorie voldoende bescherming biedt inzake exterieur.

Tabel 2 (vervolg).

Erfgoedcommissie

De Erfgoedcommissie is op de hoogte gebracht van de inhoud van deze brief.

Bent u het niet eens met dit besluit?

U kunt dan binnen 6 weken na verzenddatum van dit besluit een bezwaarschrift bij ons indienen. In het bezwaarschrift zet u:

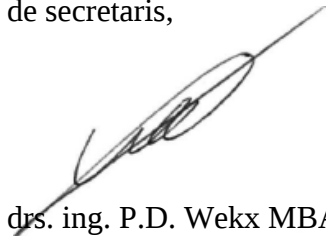
- uw naam en adres;
- de datum van uw bezwaarschrift;
- waarom u het niet eens bent met ons besluit;
- uw handtekening.

Bij het bezwaarschrift voegt u een kopie van het besluit, waartegen u bezwaar maakt. Het bezwaarschrift (met bijlage) stuurt u naar:

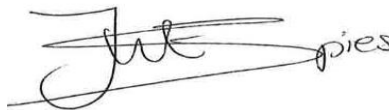
College van burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn
postbus 13
2400 AA Alphen aan den Rijn

Of u dient het bezwaarschrift digitaal in via www.alphenaandenrijn.nl/bezwaar. U heeft hiervoor uw elektronische handtekening (DigiD of eHerkenning) nodig.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn,
de secretaris, de burgemeester,

drs. ing. P.D. Wekx MBA

mr. drs. J.W.E. Spies

Bijlagen:

1. Nadere toelichting cultuurhistorische waardenkaart en bestemmingsplan / beheersverordening Cultuurhistorie
2. Verzoek 27-05-2019 tot aanwijzing diverse panden als gemeentelijk monument (kernen Alphen aan den Rijn, Hazerswoude-Dorp en Hazerswoude-Rijndijk)
3. Verzoek 23-10-2019 tot aanwijzing pand aan de Chopinlaan 2 te Hazerswoude-Rijndijk als gemeentelijk monument
4. Verzoek 21-09-2020 tot aanwijzing panden ensemble Reijerskoop als gemeentelijk monument (kern Boskoop)
5. Cultuurhistorische waardering van de aangedragen panden op de cultuurhistorische waardenkaart (set 1 en 2)
6. Bouwhistorische verkenning, het Anker, Chopinlaan 2 te Hazerswoude-Rijndijk van juni 2019
7. Cultuurhistorische waardestelling, gemaal Cornelis den Hertog aan de Woubrugseweg 78 te Alphen aan den Rijn van augustus 2009